

อุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมในนิตยสารจำขึ้นใจของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

Metaphors of Morality and Ethics in the *Chamkeunjai* Magazine of the Office of the Civil Service Commission (OCSC)

ยมลภัทร ภัทรคุปต์ (Yamonpat Pattarakup) Email: yamonpat@live.uru.ac.th ^{1*}

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
(Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Uttaradit Rajabhat University)

*Corresponding Author. E-mail : yamonpat@live.uru.ac.th

(Received: 28 January 2025; Revised: 15 May 2025; Accepted: 29 May 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาการใช้อุปลักษณ์คุณธรรมและจริยธรรมในนิตยสาร *จำขึ้นใจ* โดยวิเคราะห์จากเนื้อหาของวารสารที่เผยแพร่ในระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 รวมทั้งหมด 24 ฉบับ เพื่อวิเคราะห์อุปลักษณ์ในวารสารตามแนวคิดทฤษฎีมโนอุปลักษณ์ (Conceptual Metaphor Theory) โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือการศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิตยสารจำขึ้นใจและเพื่อศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่าอุปลักษณ์มีบทบาทสำคัญในการอธิบายแนวคิดนามธรรมของคุณธรรมและจริยธรรมให้เป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและมุมมองใหม่ให้ผู้อ่าน พบมโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรม 12 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ [คุณธรรมจริยธรรมคือวัตถุสิ่งของ] [คุณธรรมจริยธรรมคือพืชพรรณ/ต้นไม้] [คุณธรรมจริยธรรมคือสงคราม/การต่อสู้] [คุณธรรมจริยธรรมคือเส้นทาง] [คุณธรรมจริยธรรมคือเครื่องมือ] [คุณธรรมจริยธรรมคือผู้มีอำนาจ] [คุณธรรมจริยธรรมคือรากฐานของสิ่งก่อสร้าง] [คุณธรรมจริยธรรมคือสิ่งมีค่า] [คุณธรรมจริยธรรมคือพลังงาน] [คุณธรรมจริยธรรมคือการขึ้น] [คุณธรรมจริยธรรมคือความสะอาด] และ [คุณธรรมจริยธรรมคือวัคซีนป้องกันโรค] หน้าที่หลักของมโนอุปลักษณ์คือการถ่ายทอดแนวคิดและส่งเสริมความสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้อ่าน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการใช้อุปลักษณ์ในนิตยสารมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมไทย

คำสำคัญ : อุปลักษณ์ ; มโนอุปลักษณ์ ; อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ; คุณธรรมจริยธรรม

Abstract

This study aimed to examine the use of metaphors reflecting moral and ethical concepts in the *Chamkeunjai* magazine by analyzing its content published from 2013 to 2017, totaling 24 issues. The study employed Conceptual metaphor theory to analyze the metaphors used in the magazine. The findings revealed that metaphors played a significant role in transforming abstract ideas of morality and ethics into tangible forms, facilitating better understanding and offering new perspectives to readers. Additionally, twelve conceptual metaphors for morality and ethics were identified, including [Morality and Ethics as Objects], [Morality and Ethics as the Growth of Trees], and [Morality and Ethics as War]. The primary functions of these conceptual metaphors were to convey abstract ideas and foster positive engagement with readers. Furthermore, the results highlighted the crucial role of metaphors in the magazine in enhancing the understanding of moral and ethical concepts within Thai society.

Keywords : Metaphor; Conceptual metaphor; Conceptual metaphor theory; Morality and ethics

บทนำ

นิตยสารจำขึ้นใจเป็นนิตยสารแจกฟรีที่จัดทำโดยศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงาน ก.พ. ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ระหว่างปี 2556 – 2560 โดยมีการพิมพ์จำนวนประมาณ 2,000 ฉบับ เผยแพร่ตามหน่วยงานราชการและเว็บไซต์ <http://jumkunjai.ocsc.go.th/paper.php>

นิตยสารนี้มีความโดดเด่นในการออกแบบรูปเล่มและเนื้อหาที่ร่วมสมัย เข้าใจง่าย และมีประสิทธิภาพในการสื่อสารกับกลุ่มข้าราชการพลเรือน โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมผ่านการผสมผสานระหว่างบทความเชิงข้อคิด เรื่องเล่าจริยธรรม และถ้อยคำสร้างแรงบันดาลใจ กลวิธีทางภาษาที่น่าสนใจโดยเฉพาะการใช้อุปลักษณ์ ช่วยถ่ายทอดแนวคิดนามธรรมให้เข้าใจง่าย และอาจส่งผลทางจิตวิทยาในเชิงบวกต่อผู้อ่าน

ตามแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์แบบปริชาน (cognitive metaphor theory) (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) นอกจากอุปลักษณ์เป็นการตกแต่งภาษาให้สละสลวยแล้ว อุปลักษณ์ยังมีหน้าที่สำคัญในการถ่ายทอดความคิด เพราะการใช้อุปลักษณ์ช่วยให้สามารถถ่ายทอดหรืออธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรมผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมทำให้เข้าใจง่ายขึ้น การใช้อุปลักษณ์เป็นการใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบซึ่งแสดงให้เห็นการเชื่อมโยงทางความคิด (mapping) จากสิ่งหนึ่งเรียกว่า แบบเปรียบ (source domain) กับสิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain) และยังเป็นการสะท้อนมุมมองหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาในสังคมวัฒนธรรมนั้น (Lakoff & Johnson, 2003; Kövecses, 2005)

จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยเห็นว่าอุปลักษณ์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏในนิตยสารจำขึ้นใจเป็นอุปลักษณ์เกี่ยวกับเรื่องทางคุณธรรมจริยธรรม มีรูปภาษาแสดงการเปรียบเทียบเรียกว่าถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expression) จำนวนมาก เช่น “ความดีคือกุญแจสู่ความสำเร็จ” “พลังความดีเปรียบเสมือนจิ๊กซอร์ที่คอยเติมเต็มและผลักดันให้ประเทศเดินหน้า...” “เมื่อเราสร้างความดีให้กับสังคมแล้ว ย่อมส่งผลดีต่อสังคมไทยในวงกว้าง กระจายออกเป็นวัฒนธรรมที่ส่งต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น” “...ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษ...เพื่อเป็นบทเรียนให้ผู้กำลังคิดจะทำผิด ไม่กล้ากระทำ” “รู้หลุมพรางของการทุจริต รู้เท่าทันสภาพปัญหาของการทุจริต” ฯลฯ ซึ่งพบแบบเปรียบที่หลากหลาย ได้แก่ [เครื่องมือ/สิ่งที่มีประโยชน์] [น้ำ] [การเดินทาง/การเคลื่อนที่] [ศัตรู] [การศึกษา] ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้อุปลักษณ์เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในนิตยสารจำขึ้นใจ

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมการศึกษาอุปลักษณ์ในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า แม้จะมีการศึกษาอุปลักษณ์จำนวนมาก (ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2561) แต่ยังไม่มีการศึกษาการใช้อุปลักษณ์ที่สื่อถึงคุณธรรมและ/หรือจริยธรรมโดยตรง มีเพียงการศึกษาอุปลักษณ์ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานวิจัยของสรียา ทับทัน (2549) เรื่องอุปลักษณ์ชีวิต: ระบบมโนทัศน์ของคนไทยเกี่ยวกับศีลธรรม ที่มีการศึกษาอุปลักษณ์ที่เกี่ยวกับศีลธรรมเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยคืออุปลักษณ์ชีวิต พบว่า มีมโนอุปลักษณ์เกี่ยวกับศีลธรรมที่สะท้อนให้เห็นความคิดแบบคู่ตรงข้ามของสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี เช่น มโนทัศน์ [ดีคือขึ้น] [เลวคือลง] [สว่างคือขึ้น] [มืดคือลง] (สรียา ทับทัน, 2549 อ้างใน ศุภชัย ต๊ะวิชัย, 2561, 219) หรือการศึกษาค่านิยมต่าง ๆ ที่สะท้อนผ่านการใช้อุปลักษณ์จากหนังสือวรรณคดีในวรรณคดีไทยและงานวรรณกรรมของสุนทรภู่ (ณฐา จิรอนันตกุล, 2556) และการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphor Analysis) ของค่านิยมไทยซึ่งแฝงอยู่ในงานวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่คัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน (ภควัฒน์ บุญญฤทธิ์ และรุจิระ โรจนประภาณต์, 2558) อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาในนิตยสารจำขึ้นใจ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอุปลักษณณ์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมในนิตยสารจำขึ้นใจ โดยต้องการศึกษาว่า ถ้อยคำอุปลักษณณ์ที่พบ สะท้อนให้เห็นมโนทัศน์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมอย่างไรบ้าง สามารถจำแนกตามแบบเปรียบหรือมโนทัศน์ได้กี่กลุ่ม รวมทั้งมโนอุปลักษณณ์ที่พบมีหน้าที่ยังไง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิตยสารจำขึ้นใจ
2. เพื่อศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณณ์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิตยสารจำขึ้นใจ

สมมติฐานในการวิจัย

1. มโนอุปลักษณณ์คุณธรรมจริยธรรมที่พบในนิตยสารจำขึ้นใจ ได้แก่ [คุณธรรมจริยธรรมคือวัตถุสิ่งของ] [คุณธรรมจริยธรรมคือพืชพรรณ/ต้นไม้] [คุณธรรมจริยธรรมคือข้าศึก/ศัตรู] [คุณธรรมจริยธรรมคือเส้นทาง]
2. อุปลักษณณ์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิตยสารจำขึ้นใจมีหน้าที่สำคัญคือการถ่ายทอดความคิดและหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดที่ใช้ในงานวิจัยนี้ คือแนวคิดทฤษฎีมโนอุปลักษณณ์ และแนวคิดเรื่องหน้าที่อุปลักษณณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีมโนอุปลักษณณ์ (Cognitive Metaphor Theory)

ทฤษฎีมโนอุปลักษณณ์ (Conceptual Metaphor Theory) ซึ่งเสนอโดยเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) ในหนังสือ *Metaphors We Live By* ถือเป็นแนวคิดสำคัญในภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ทฤษฎีนี้เสนอว่าอุปลักษณณ์ไม่ใช่เพียงกลวิธีตกแต่งภาษาเชิงวรรณศิลป์ตามแนวคิดดั้งเดิม แต่เป็นกระบวนการคิดพื้นฐานที่ส่งผลต่อการรับรู้ ความคิด และการกระทำในชีวิตประจำวันของมนุษย์ (Lakoff & Johnson, 1980, p. 156, อ้างใน Cameron, 2003, p. 19)

ทฤษฎีนี้แบ่งอุปลักษณณ์ออกเป็นสองระดับ ได้แก่ ถ้อยคำอุปลักษณณ์ (metaphorical expression) ซึ่งปรากฏในภาษา และมโนอุปลักษณณ์ (conceptual metaphor) ซึ่งอยู่ในระดับความคิด โดยมโนอุปลักษณณ์ช่วยให้เข้าใจแนวคิดนามธรรมผ่านการเชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม หรือที่เรียกว่าการถ่ายโยงความหมาย (conceptual mapping) ระหว่างแควดงมโนทัศน์ต้นทาง (source domain) กับแควดงมโนทัศน์ปลายทาง (target domain) เช่น [LOVE IS JOURNEY] แสดงการเข้าใจความรักผ่านแง่มุมของการเดินทาง (ดูตัวอย่างการถ่ายโยงทางความหมายหรือแควดงมโนทัศน์ได้ในหัวข้อ มโนอุปลักษณณ์เชิงโครงสร้าง)

ประเภทของมโนอุปลักษณณ์

เลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson (1980, 2003) มโนอุปลักษณณ์สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท (งานวิจัยนี้ใช้ชื่อประเภทของอุปลักษณณ์ในภาษาไทยตามวรรณณา เพ็ชรกิจ, 2567, น.1) มีรายละเอียด ดังนี้

1) มโนอุปลักษณณ์ทิศทางของพื้นที่ (Orientational Conceptual Metaphor)

มโนอุปลักษณณ์ประเภทนี้เกี่ยวข้องกับการจัดระบบมโนทัศน์โดยอาศัยทิศทางเชิงพื้นที่ เช่น บน-ล่าง, ใน-นอก, หน้า-หลัง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ทางกายภาพของมนุษย์ในการอยู่ในสภาพแวดล้อม ตัวอย่างเช่น

[VIRTUE IS UP] [คุณธรรมคือการขึ้น] "She has high moral standards - เธอมีคุณธรรมสูงส่ง" "She is upright. - เธอเป็นคนซื่อสัตย์." "She is an upstanding citizen. - เธอเป็นพลเมืองที่ดี" มโนอุปลักษณ์นี้เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมเข้ากับประสบการณ์เชิงร่างกายกับสภาพแวดล้อมคือการขึ้น

[DEPRAVITY IS DOWN] [การขาดคุณธรรมคือการลง] "That was a low trick. - นั้นเป็นกลอุบายที่ต่ำมาก" "Don't be underhanded. - อย่ามีเล่ห์เหลี่ยม" "I wouldn't stoop to that. - ฉันจะไม่ลดตัวไปที่นั่น" "That would be beneath me. - นั่นคงจะต่ำกว่าฉัน" "He fell into the abyss of depravity. - เขาได้ตกอยู่ในห้วงแห่งความเสื่อมทราม" "That was a low-down thing to do. - นั่นถือเป็นการกระทำที่ต่ำช้า" มโนอุปลักษณ์นี้เป็นการเปรียบเทียบการขาดคุณธรรมเข้ากับประสบการณ์เชิงร่างกายกับสภาพแวดล้อม คือ การลง

เลคอพและจอห์นสันได้ให้คำอธิบายว่ามโนอุปลักษณ์เชิงทิศทางไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่มีรากฐานมาจากประสบการณ์ทางกายภาพ (embodiment) และวัฒนธรรมของมนุษย์ เช่น เมื่อเรามีความสุขเรามักยืนตัวตรง แต่เมื่อเศร้า เรามักห่อไหล่และมองลงต่ำ หรือการขึ้นที่สูงเป็นประสบการณ์เชิงบวก ตรงข้ามกับการลงต่ำ เช่น การทกล้ม เป็นประสบการณ์เชิงลบ ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์ทางร่างกายของมนุษย์ มโนอุปลักษณ์ทิศทางของพื้นที่จึงพบร่วมกันในหลายภาษา (Lakoff&Johnson, 1980, 2003, pp. 15-17)

2) มโนอุปลักษณ์เชิงโครงสร้าง (Structural Conceptual Metaphor)

มโนอุปลักษณ์ประเภทนี้เป็นการถ่ายโยงโครงสร้างจากวงความหมายหนึ่งไปยังอีกวงความหมายหนึ่ง โดยการถ่ายทอดความหมายมีลักษณะเป็นการถ่ายโยงความหมายเชิงโครงสร้าง ทำให้สามารถเข้าใจมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมได้อย่างเป็นระบบผ่านโครงสร้างของมโนทัศน์ที่เป็นรูปธรรมกว่า เช่น [LOVE IS A JOURNEY] [ความรักคือการเดินทาง] (Kövecses, 2010 อ้างถึงใน นิภาดา โพธิ์เรือง, 2566, น. 38) สามารถแสดงการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
การเดินทาง		ความรัก
ผู้เดินทาง (Travelers)	→	คู่รัก (Lovers)
ยานพาหนะ (Vehicle)	→	ความสัมพันธ์ (The love relationship itself)
การเดินทาง (The Journey)	→	เหตุการณ์ต่าง ๆ ในความสัมพันธ์ (Events in the relationship)
ระยะทางที่เกิดขึ้น (The Distance covered)	→	ความก้าวหน้าของกระบวนการความรัก (The Progress made)
อุปสรรคในการเดินทาง (The Obstacles encountered)	→	ความยากลำบากที่ประสบ (The difficulties experienced)
จุดหมายปลายทาง (The Destination of the Journey)	→	เป้าหมายของความสัมพันธ์ Goal(s) of the Relationship

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สื่อ [ความรักคือการเดินทาง] มีดังต่อไปนี้

"Look how far we've come. - ดูสิว่าเรามาไกลแค่ไหนแล้ว", "We're at a crossroads. - เราอยู่ที่ทางแยก" We'll just have to go our separate way. - เราต้องไปตามทางของตัวเอง," "We can't turn back now. - เราไม่สามารถย้อนหลังกลับไปแล้ว" "I don't think this relationship is going anywhere. - ฉันไม่คิดว่าความสัมพันธ์ของเราจะไปทางไหน"

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า [LOVE IS A JOURNEY] สะท้อนมาจากการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำในแวดวงความหมายหรือแวดวงมโนทัศน์ของการเดินทางมาเปรียบเทียบกับความรัก การใช้อุปลักษณ์ความรักเป็นการเดินทางซับซ้อนมุ่งมองต่อเรื่องความรักในลักษณะกระบวนการที่ผ่านอุปสรรคและการมีความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่มีความหมายที่ควรจะเป็น

3) มโนอุปลักษณ์รูปธรรม (Ontological Metaphor) หมายถึง การใช้แนวคิดเกี่ยวกับวัตถุ (object) หรือสิ่งที่มีขอบเขตชัดเจน (bounded entities) มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นนามธรรม เพื่อให้สิ่งที่เป็นนามธรรมสามารถเข้าใจและจัดการได้ง่ายขึ้น โดยมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรม เช่น อารมณ์ ความคิด เวลา หรือ ประสบการณ์ ได้รับการพิจารณาว่าเป็นวัตถุ สิ่งของ หรือสิ่งมีขอบเขต เพื่อให้มนุษย์สามารถพูดถึง จัดการ หรือ แสดงความสัมพันธ์ต่อสิ่งเหล่านั้นได้ราวกับเป็นสิ่งจับต้องได้ มโนอุปลักษณ์นี้แตกต่างจากมโนอุปลักษณ์เชิงโครงสร้างคือไม่สามารถแสดงการถ่ายโยงในลักษณะโครงสร้างได้ เช่น [INFLATION IS AN ENTITY] [เงินเฟ้อคือ วัตถุสิ่งของ] ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สื่อ [เงินเฟ้อคือวัตถุสิ่งของ] มีดังต่อไปนี้ “Inflation is lowering our standard of living. - อัตราเงินเฟ้อทำให้มาตรฐานการครองชีพของเราลดลง” “If there’s much more inflation, we’ll never survive. - หากมีอัตราเงินเฟ้อมากขึ้น เราจะไม่มีวันรอด” “We need to combat inflation. - เราจำเป็นต้องต่อสู้กับอัตราเงินเฟ้อ” “Inflation is backing us into a corner. - อัตราเงินเฟ้อกำลังผลักเราให้เข้ามุม” “Inflation is taking its toll at the checkout counter and the gas pump. - อัตราเงินเฟ้อกำลังส่งผลกระทบต่อเคาน์เตอร์ชำระเงินและปั้มน้ำมัน” “Buying land is the best way to dealing with inflation. - การซื้อที่ดินเป็นวิธีที่ดีที่สุดในการจัดการกับอัตราเงินเฟ้อ” “Inflation makes me sick. - อัตราเงินเฟ้อทำให้ฉันป่วย”(Lakoff and Johnson, 1980, 2003, p. 26)

2. หน้าที่ของอุปลักษณ์

Goatly (1997) เสนอมุมมองที่ครอบคลุมเกี่ยวกับบทบาทและหน้าที่ของอุปลักษณ์ในหนังสือ "The Language of Metaphors" (1997) โดยอิงความคิดมาจากเรื่องหน้าที่ของภาษาตามความคิดของฮัลลiday (Halliday, 1994 อ่างในปิยภรณ์ ออบแพทย์, 2552, น. 150-151) โดยแบ่งหน้าที่อุปลักษณ์ออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความคิด ด้านบุคคลสัมพันธ์และการเรียบเรียงความซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) หน้าที่ถ่ายทอดความคิด (Ideation) ประกอบด้วย การถ่ายทอดอุดมการณ์ (Ideology) การเติมเต็มช่องว่างในคลังศัพท์ (Filling Lexical Gaps) การอธิบายความคิดที่เป็นนามธรรมหรือสร้างแบบจำลอง (Explanation/Modeling) การทำให้เกิดมุมมองหรือมโนทัศน์ใหม่ (Reconceptualization) และการโต้แย้งโดยใช้แนวเทียบ (Argument by Analogy)

2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ (Interpersonal) ประกอบด้วย การแสดงออกทางอารมณ์และความรู้สึก (Expressing Emotion) การตกแต่ง/การปลอมตัว (Decoration/Disguise) การกล่าวเกินจริง (Hyperbole) การเสริมสร้างความสนิทสนม (Cultivation Intimacy) และอารมณ์ขันและเกม (Humour and Games)

3) หน้าที่ด้านการเรียบเรียงความ ประกอบด้วย การเป็นโครงสร้างของตัวบท (Textual Structuring) การช่วยให้จดจำ/พื้นฐานความรู้ความเข้าใจ/การให้ข้อมูล (Memory/Foregrounding/Informativeness) และเรื่องแต่ง (Fiction)

งานวิจัยที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาเพื่อให้มีแนวทางในการวิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์ในภาษาไทย คือ ณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2542) ปิยภรณ์ ออบแพทย์ (2552) วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ (2555) ยมลภัทร ภัทรคุปต์ (2553) และสิริมา เชียงเขาวัว (2556)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสำรวจและศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีมโนอุปลักษณ์ในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และบทความและงานวิจัยเกี่ยวกับอุปลักษณ์โดยเฉพาะอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรม

2. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือนิตยสารจำขึ้นใจ (มีการตีพิมพ์เผยแพร่ช่วง พ.ศ. 2556-2560) ทั้งหมด 24 เล่ม โดยคัดเลือกมาศึกษาทั้งหมด จำนวนเล่มละประมาณ 10 หน้า รวม 237 หน้า เก็บข้อมูลการใช้ภาษาแบบอุปลักษณ์ที่ปรากฏในเล่มตั้งแต่ส่วนปกหน้าถึงปกหลัง

3. เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 การเก็บข้อมูลอุปลักษณ์ใช้การเก็บข้อมูลตามนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ในงานวิจัยนี้คืออุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งโดยสองสิ่งนั้นต้องอยู่ต่างแควดวงความหมายกัน" (Saeed, 1997 อ้างในศิริพร ภักดีผาสุข, 2563)

การเก็บข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ (metaphorical expression) หมายถึงรูปภาษาที่แสดงให้เห็นความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่ง ได้แก่ แบบเปรียบเทียบ (source domain) และสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain) โดยทั้งสองสิ่งต้องเป็นสิ่งที่อยู่ต่างแควดวงความหมายกัน (Lakoff & Johnson, 1980; ปิยภรณ์ ออบแพทย์, 2552, น. 40) สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบในงานวิจัยนี้เป็นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามขอบเขตนิยามคุณธรรมจริยธรรมที่กำหนดไว้ในงานวิจัย เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใส การมีความรับผิดชอบ ฯลฯ

3.2 เมื่อผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์มุมมองที่สะท้อนจากการใช้อุปลักษณ์ได้แล้วจะนำมาวิเคราะห์หน้าที่ของอุปลักษณ์ในขั้นตอนต่อไปตามแนวคิดของโกทลี (Golaty, 1997)

4. วิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในข้อมูล โดยระบุนามโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรม และจำแนกเป็นหมวดหมู่ตามแควดวงความหมายหรือแควดวงมโนทัศน์ วิเคราะห์และจัดกลุ่มตามแควดวงมโนทัศน์ต้นทาง/แบบเปรียบเทียบเป็นกลุ่มกว้าง ๆ ตาม แนวคิดทฤษฎีมโนอุปลักษณ์ของเลคอฟและจอห์นสัน (Lakoff & Johnson, 1980, 2003) เลคอฟ (Lakoff, 1995, 2014) เพื่อพิจารณามุมมองที่สะท้อนจากถ้อยคำอุปลักษณ์เพื่อจัดกลุ่มเป็นมโนอุปลักษณ์ตามขอบเขตแควดวงความหมายคำหรือวลี และลักษณะเด่นจากการใช้แบบเปรียบเทียบ โดยพิจารณาจากงานวิจัยอุปลักษณ์ในภาษาไทยก่อนหน้ามาเป็นแนวทางในการพิจารณาจัดกลุ่มร่วมด้วย

4.2 วิเคราะห์หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์ที่พบว่าทำหน้าที่ใด ตามแนวคิดเรื่องหน้าที่อุปลักษณ์ (Functions of Metaphor) ของโกทลี (Golaty, 1997)

5. เรียบเรียงผลการวิจัย

6. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณธรรมจริยธรรม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ระบบของหลักการ แนวคิด และค่านิยมที่ใช้กำกับพฤติกรรมของบุคคลให้ดำเนินไปในทางที่ดีงาม ทั้งในระดับปัจเจกและสังคม โดย “คุณธรรม” (virtue) คือคุณลักษณะภายในที่สะท้อนความดีงาม เช่น ความซื่อสัตย์ ความเมตตา และความรับผิดชอบ ส่วน “จริยธรรม” (ethics) คือการปฏิบัติตามกรอบคุณธรรมที่พึงประสงค์ของสังคม ได้แก่การปฏิบัติตามระบบของหลักเกณฑ์หรือบรรทัดฐานทางสังคมที่ใช้ตัดสินความเหมาะสมของการกระทำ เช่น หลักศีลธรรม จรรยาบรรณ หรือกฎหมายจริยธรรมในวิชาชีพ

ผลการวิจัย

มโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมที่พบจากถ้อยคำอุปลักษณ์ที่ปรากฏในนิตยสารจำขี้ นใจ มี 12 มโนอุปลักษณ์ เรียงตามลำดับความถี่การปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1. [คุณธรรมจริยธรรมคือวัตถุสิ่งของ] 2. [คุณธรรมจริยธรรมคือพืชพรรณ/ต้นไม้] 3. [คุณธรรมจริยธรรมคือสงคราม/การต่อสู้] 4. [คุณธรรมจริยธรรมคือเส้นทาง] 5. [คุณธรรมจริยธรรมคือเครื่องมือ] 6. [คุณธรรมจริยธรรมคือผู้มีอำนาจ] 7. [คุณธรรมจริยธรรมคือรากฐานของสิ่งก่อสร้าง] 8. [คุณธรรมจริยธรรมคือสิ่งมีค่า] 9. [คุณธรรมจริยธรรมคือพลังงาน] 10. [คุณธรรมจริยธรรมคือการขึ้น] 11. [คุณธรรมจริยธรรมคือความสะอาด] 12. [คุณธรรมจริยธรรมคือวัคซีนป้องกันโรค] ต่อไปจะกล่าวถึงถ้อยคำอุปลักษณ์ของมโนอุปลักษณ์แต่ละมโนอุปลักษณ์และมุมมองที่สะท้อนจากการใช้มโนอุปลักษณ์แต่ละมโนอุปลักษณ์ ดังนี้

1. [คุณธรรมจริยธรรมคือวัตถุสิ่งของ]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ *มอง, มีมุมมองต่อ, มอง (คุณธรรมจริยธรรม) ในมิติที่ลึกและกว้างมากขึ้น, มีน้ำหนัก, ครอบคลุมทุกมิติ, (ความ) โปร่งใส, ใกล้เคียง, อยู่ภายใน, ยึด, ยึดมั่น, ยึดถือ, สอดแทรก* แสดงการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)

วัตถุสิ่งของ
วัตถุ

สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)

คุณธรรมจริยธรรม
คุณธรรมและ/หรือจริยธรรม

[คุณธรรมจริยธรรมคือวัตถุสิ่งของ] เป็นการเปรียบเทียบเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับวัตถุสิ่งของซึ่งเป็นสิ่งที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมที่มีปริมาตร/ความยาว สามารถหยิบจับหรือตรวจวัดปริมาณได้ มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนมุมมองเรื่องคุณธรรมและ/หรือจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำความเข้าใจและปฏิบัติตาม เพราะถ้อยคำอุปลักษณ์ *มอง* หมายถึง การทำความเข้าใจ เมื่อใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม สื่อความหมายว่าควรทำความเข้าใจกับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ถ้อยคำอุปลักษณ์ *มอง (คุณธรรมจริยธรรม) ในมิติที่ลึกและกว้างมากขึ้น, ครอบคลุมทุกมิติ* หมายถึง ให้ทำความเข้าใจคุณธรรมจริยธรรมอย่างถ่องแท้/รอบด้าน และสะท้อนมุมมองเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ/ทำตาม เห็นได้จาก ถ้อยคำอุปลักษณ์ *ยึด (หลัก), ยึดมั่น, ยึดถือ* ยึด, ยึดถือ มีความหมายว่า ก. จับไว้ให้แน่น, จับถือ (พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) และคำว่า *มีคุณธรรมจริยธรรม* เป็นต้น เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมเหมือนวัตถุที่ครอบครองไว้

ตัวอย่าง *ความซื่อสัตย์...อยู่ภายในตัวบุคคล...* (1.2560.5), 3 บุคคลที่เราเลือกมานำเสนอต่อไปนี้ มีแนวคิดอันรอบด้านเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ต่างกันไป และน่าจะเป็นประโยชน์ต่อ *การมองความซื่อสัตย์ในมิติที่ลึกและกว้างมากขึ้น* (1.2556.2), *ความผิวดินยใกล้ตัว* (1.2560.7), การเป็นนายที่ดี คือต้องระมัดระวังอย่าทำในสิ่งที่ไม่ดีพยายามหลีกเลี่ยง ไม่ยอมรับ และต้องทำทุกอย่างให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมข้าราชการพลเรือน...ในระดับ

สังคมควรต้องมีหน่วยงานภายนอกมาร่วมตรวจสอบ...ปลูกให้คนในสังคมมาร่วมกันต่อต้านเพื่อให้เป็นสังคมที่สะอาด และสร้างสังคมที่มี *คุณธรรม จริยธรรม* (3. 2558. 5)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงวัตถุประสงค์ของมาเข้ากับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เช่น ความซื่อสัตย์...อยู่ภายในตัวบุคคล และ การมองความซื่อสัตย์ในมิติที่ลึกและกว้างยิ่งขึ้น แสดงว่า ความซื่อสัตย์เป็นวัตถุประสงค์ที่มีปริมาตรและขอบเขตชัดเจน ต้องการพื้นที่ หรือสามารถมองเห็นได้

2. [คุณธรรมจริยธรรมคือพืชพรรณ/ต้นไม้]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ *ต่อ ยอด, บ่มเพาะ, ต้นกล้า, เบ่งบาน, บานสะพรั่ง, ปลูกฝัง, ปลูก, ผลิดอก, เติบโต (ของต้นไม้), เมล็ดพืช*

[คุณธรรมจริยธรรมคือพืชพรรณ/ต้นไม้] เป็นการเปรียบเทียบเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับพืชพรรณ/ต้นไม้ที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่า มโนอุปลักษณ์นี้สะท้อนมองเรื่องคุณธรรมและ/หรือ จริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่ทุกคนควรปฏิบัติและสนับสนุนให้ผู้อื่นเชื่อถือและปฏิบัติตามร่วมกัน เห็นได้จากการใช้คำใน แวดวงความหมายของการเจริญเติบโตและการขยายพันธุ์พืชมาใช้กล่าวถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ถ้อยคำอุปลักษณ์ เช่น *การต่อ ยอด, บ่มเพาะ, ปลูกฝัง* หมายถึงการขยายพันธุ์พืช และสะท้อนมุมมองเรื่องคุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องดูแลรักษา เหมือนการดูแลต้นไม้ให้เจริญงอกงาม/ให้แตกใบใหม่/ให้ดอกไม้ผลิบาน และการประพาดพิศคุณธรรมจริยธรรม คือ ผลไม้พืช แสดงการถ่ายทอดความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)
พืช		คุณธรรมจริยธรรม
พืชพรรณ/ต้นไม้	→	คุณธรรมจริยธรรม
ผู้ปลูกพืช	→	ผู้สอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์
การขยายพันธุ์พืช/การต่อ ยอด	→	การเผยแพร่เรื่องราวของผู้ปฏิบัติตามหลักคุณธรรม/การรณรงค์ให้ผู้อื่นเชื่อถือและปฏิบัติตามหลักคุณธรรม
การปลูกพืช	→	การสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม
ผลไม้พืช	→	ผลเสียของการขาดคุณธรรม/จริยธรรม
ดอก	→	ผลดีจากการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม
ราก	→	คุณธรรมขั้นพื้นฐาน เช่น ความซื่อสัตย์

ตัวอย่าง การที่จะ *ปลูกฝัง* ให้คนมีสำนึกในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ไม่ได้อยู่ที่กฎ ข้อบังคับหรือ การฝึกอบรม แต่อยู่ที่สถาบันครอบครัวซึ่งพ่อแม่จะคอยอบรมสั่งสอนในเรื่องการทำความดีอยู่เสมอ จากนั้น สถาบันการศึกษาโดยครู อาจารย์จะเป็นผู้ *บ่มเพาะ* ให้คนมีระเบียบวินัยและสอนในเรื่องการทำความดี (2.2558.2), *ต้นกล้าจริยธรรม...ที่เติบโตไปพร้อมกัน* (4.2558.1), ...เรามี *ดอกไม้หัวใจที่เบ่งบาน* ไปด้วยจิตสำนึกที่ดีของข้าราชการพลเรือนดีเด่นประจำปี พ.ศ. 2557 ถึง 624 คน ที่ *พร้อมจะกระจายกลิ่นหอมแห่งคุณงามความดี* ไปพร้อมกัน (4.2558.1) การส่งเสริมคุณธรรมก็เหมือนปลูกต้นไม้ ถ้าเป็นพันธุ์ดีโอกาสที่จะออกมาเป็น *ผลไม้พืช* ก็คงยาก (1. 2558.1)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงพืชพรรณ/ต้นไม้มาใช้กับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เช่น *ต้นกล้าจริยธรรม...ที่เติบโตไปพร้อมกัน* และเรามี *ดอกไม้หัวใจที่เบ่งบาน* ไปด้วยจิตสำนึกที่ดี...แสดงว่าความซื่อสัตย์เป็นพืชพรรณหรือต้นไม้ที่มีการเจริญเติบโต และเมื่อดอกไม้บานจะส่งกลิ่นหอม สื่อความหมายว่า เมื่อบุคคลมีคุณธรรมจริยธรรมถึงพร้อมจะมีบุคคลอื่นรับรู้และชื่นชม

3. [คุณธรรมจริยธรรมคือสงคราม/การต่อสู้]

ถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่สะท้อนมโนทัศน์นี้ได้แก่ *ต่อต้าน, แพ้, ชนะ, ยืนหยัดต่อสู้ปกป้อง(คุณธรรม), คอยปกป้อง(คุณธรรม), ตั้งมั่น, จุดแข็ง, จุดอ่อน, ยืนหยัด, เชื้อมั่นและจงรักภักดี(ต่อคุณธรรม), ความเข้มแข็ง, สร้างความเข้มแข็ง*

[คุณธรรมจริยธรรมคือสงคราม/การต่อสู้] เป็นการเปรียบเทียบเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับการทำสงครามหรือการต่อสู้ที่มีลักษณะเป็นนามธรรมน้อยกว่า โดยการขาดคุณธรรมจริยธรรมเปรียบได้กับข้าศึกศัตรูที่มีความเจ้าเล่ห์ คอยหลอกลวงให้ทำผิด มนุษย์ต้องคอยต่อสู้และปกป้องพื้นที่ของตนเองหรือแม่ทัพฝ่ายตนเอง ความเข้มแข็งในการต่อสู้คือความสามารถในการควบคุมตนเองให้ยึดถือและปฏิบัติตามหลักคุณธรรม แสดงการถ้อยความหมายได้ ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)	สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
สงคราม/การต่อสู้	คุณธรรมจริยธรรม
ผู้ต่อสู้ นักรบ	ข้าราชการที่ต่อต้านการขาดคุณธรรมจริยธรรม
ข้าศึก/ศัตรู	การขาดคุณธรรมจริยธรรม/การทำผิดกรรมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม เช่น การทุจริต
การต่อสู้/การทำสงคราม	การต่อต้านการกระทำผิดหลักคุณธรรมจริยธรรม
ความเข้มแข็ง	ความสามารถในการควบคุมตนเองไม่ให้ทำผิด
ผลที่ได้รับจากการต่อสู้	ผลจากการต่อต้านการทำชั่ว/การไม่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรม
ความพ่ายแพ้	การทำชั่ว/การไม่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม
ชัยชนะในการต่อสู้	การทำดี/การเชื่อถือและปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง *การต่อต้านการทุจริต...เราใช้ระบบเพื่อประเมินคุณธรรมความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ* ซึ่งมีการตรวจสอบได้ และเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะ (1.2558.3) (บทสัมภาษณ์เรื่องการติดสินบน) ตอนนั้นก็เสียตายนะ แต่พอตัดสินใจปฏิเสธไปแล้ว หลังจากนั้นไม่เคยหันเหกับสิ่งล่อตาล่อใจอีกเลย เหมือนว่าเราได้ *ชนะ* มาแล้ว (7.2556.5), สำหรับน้อง ๆ ข้าราชการ ใช้คุณงามความดีที่ตนมีอยู่แล้วตั้งแต่เกิดมาของทุกคน อย่าไป *แพ้ย* ตนเอง... (1.2557.7)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปมาอุปไมยเป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงสงคราม/การต่อสู้มาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เช่น “...*ชนะ*มาแล้ว” “อย่าไป *แพ้ย* ตนเอง” สื่อมุมมองว่าการประพฤติมิชอบในการทำราชการเหมือนข้าศึก/ศัตรูที่ต้องเอาชนะ การพ่ายแพ้การขาดจริยธรรมคือการยอมรับการขาดคุณธรรมจริยธรรมว่าเป็นเรื่องที่ถูกต้องหรือการกระทำผิดคุณธรรมจริยธรรม

4. [คุณธรรมจริยธรรมคือเส้นทาง]

ถ้อยคำอุปมาอุปไมยที่สะท้อนมโนทัศน์นี้ได้แก่ *แนวทาง, ทางเดิน, ต้นทาง, ก้าวไปสู่, นำพาไปสู่, ก้าวเดิน, ก้าวย่าง, ดำเนิน, ตามรอยเท้า, ตามรอยพระบาท, ขับเคลื่อน, ตรงไปตรงมา, อยู่ในลู่วิ่ง, เป้*

[คุณธรรมจริยธรรมคือเส้นทาง] เป็นการเปรียบเทียบเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับการเดินทางไปตามเส้นทางตรง ไม่ออกนอกเส้นทาง หรือการก้าวตามรอยเท้าของผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม หรือการเดินทางที่ใช้ความซื่อสัตย์นำทาง แสดงการถ้อยความหมายได้ ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
เส้นทาง		คุณธรรมจริยธรรม
นักเดินทาง	→	มนุษย์/ข้าราชการ
เส้นทาง	→	วิธีการปฏิบัติตน
การเดินทางตามเส้นทาง	→	การใช้ชีวิต/การทำงานตามหลักคุณธรรมจริยธรรม
การออกนอกเส้นทาง	→	การไม่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม
จุดเริ่มต้นการเดินทาง	→	การสอบเข้ารับราชการได้
จุดมุ่งหมายในการเดินทาง	→	การสร้างสังคม/องค์กรที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรมจริยธรรม
ผู้ที่จะเดินทางไปก่อน	→	ผู้ที่เป็นแบบอย่างที่ดีเรื่องคุณธรรมจริยธรรม
เข็มทิศ	→	ความซื่อสัตย์

ตัวอย่าง ข้าราชการมีจรรยาบรรณ โดยยึดหลักการตามรอยพระยุคลบาท(8.2556.3), ชีวิตของแต่ละท่านมุ่งมั่นทุ่มเทในการทำงานอย่างไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยด้วยจิตสำนึกที่ดี พร้อมทั้งจะก้าวเดินไปในเส้นทางที่ปูไว้ด้วยความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์ความดี รวมถึงความซื่อสัตย์สุจริตและจริงใจของท่านเหล่านั้น ทำความดีให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์และสมควรได้รับการยกย่อง เชิดชูตลอดไป (3.2558.1), เส้นทางในลู่วิ่งของผู้ตรวจประยุทธ์...เราแค่ทำตามสิ่งที่ได้รับมอบหมายมาให้ดีที่สุด.เราเบี่ยงไม่เป็น ไม่มีซิกแซก ตรงไปตรงมา ,การที่ให้เขาอยู่ในลู่วิ่งไม่ใช่อะไรหรอก เพราะว่าตัวเองจะได้ไม่ตกเหว ถ้าเราสะเปะสะปะไปเรื่อย สักวันมันก็จะเจออุปสรรค (5.2556.4) ง่ายที่สุดคือใช้ความซื่อสัตย์ในการนำทางชีวิต ไม่ต้องไปคิดอะไรมาก...(1.2556.2)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปมาอุปไมยเป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงเส้นทางมาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เช่น “ตามรอยพระยุคลบาท...” “พร้อมที่จะก้าวเดินไปในเส้นทางที่ปูไว้ด้วยความมุ่งมั่นในการสร้างสรรค์ความดี” สื่อมุมมองว่าการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นการเดินไปตามเส้นทางที่มีผู้นำทางไปก่อนหรือการควบคุมตนเองให้อยู่ในเส้นทางหรือลู่วิ่งที่ถูกตั้ง “เส้นทางในลู่วิ่ง” สื่อถึงลักษณะการเดินทางออกจากลู่วิ่งหรือเดินทางไม่เป็นเส้นตรงคือการไม่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม หรือ “ตกเหว” คือได้รับผลร้ายหรือถูกลงโทษจากการไม่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และการเดินทางตามเส้นทางที่ถูกตั้ง เพราะมีเข็มทิศคือความซื่อสัตย์

5. [คุณธรรมจริยธรรมคือเครื่องมือ]

[คุณธรรมจริยธรรมคือเครื่องมือ] เป็นการเปรียบเทียบเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับเครื่องมือซึ่งมีลักษณะเป็นรูปธรรม เครื่องมือเป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์หรือสร้างสิ่งต่าง ๆ ได้ คุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องมือที่ทำให้ประสบความสำเร็จ สะท้อนมุมมองว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ที่มีประโยชน์ สามารถช่วยพัฒนาชีวิตให้ดีขึ้นได้ โดยสามารถแสดงการถ่ายทอดความหมายได้ ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
เครื่องมือ		คุณธรรมจริยธรรม
เจ้าของเครื่องมือ	→	มนุษย์/ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม
เครื่องมือ	→	คุณธรรมจริยธรรม/ประมวลคุณธรรมจริยธรรม
ผลจากการใช้เครื่องมือ/สิ่งที่สร้างขึ้นจากเครื่องมือ	→	ผลจากการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง ความดีคือกุญแจสู่ความสำเร็จ (6.2560.1), การเขียนออกมาเป็นประมวลจริยธรรม มันก็เป็นเรื่องที่ดีเพราะจะได้เป็นเครื่องเตือนใจ (4.2557.6)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปมาอุปไมยเป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงเครื่องมือมาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม คือ “กุญแจสู่ความสำเร็จ” และ “เครื่องเตือนใจ” สื่อมุมมองว่าการประพฤติปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นเป็นสิ่งที่ที่มีประโยชน์ เครื่องมือมี 2 ลักษณะคือกุญแจ และเครื่องมือทั่วไป “กุญแจสู่ความสำเร็จ” หมายถึงการมีคุณธรรมจริยธรรมช่วยให้ทำความดีที่ต้องการได้สำเร็จ ส่วน “เครื่องเตือนใจ” หมายถึงการประพฤติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมต้องตระหนักถึงหลักการของคุณธรรมจริยธรรมเสมอ

6. [คุณธรรมจริยธรรมคือผู้มีอำนาจ]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ *กำกับ, การครอง/ครอง (ตน คน งาน)*

[คุณธรรมจริยธรรมคือผู้มีอำนาจ] เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมกับผู้มีอำนาจในการควบคุมให้การทำงานดำเนินไปตามกฎระเบียบ เช่น ถ้อยคำอุปลักษณ์ *กำกับ* หมายถึง ก. ดูแลอย่างใกล้ชิดและชี้แนะให้ เป็นไปตามต้องการ เช่น กำกับรายการ กำกับการแสดง (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2554) สะท้อน มุมมองว่าคนเราควรปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม แสดงการถ้อยความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
อำนาจและการควบคุม		คุณธรรมจริยธรรม
ผู้มีอำนาจ/ผู้ควบคุม	→	คุณธรรมจริยธรรม/ประมวลคุณธรรมจริยธรรมมนุษย์
ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจ/ผู้ที่ถูกควบคุม	→	ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง รักในงานที่ทำอย่างเดียวไม่ได้ ต้องมีคุณธรรม*กำกับ*...เราจะทำงานใด ๆ ได้อย่างลุล่วง...ต้อง *กำกับด้วยหลักคุณธรรม*... (6.2557.2)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงผู้มีอำนาจมาใช้กับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เช่น “*มีคุณธรรมกำกับ*” สื่อมุมมองว่าการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นเหมือนการถูกกำกับ ดูแลโดยบุคคลที่มีอำนาจ เหมือนผู้มีคุณธรรมจริยธรรมต้องกำกับดูแลตนเองไม่ให้ประพฤติดิตหลักคุณธรรม จริยธรรม

7. [คุณธรรมจริยธรรมคือรากฐานของสิ่งก่อสร้าง]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ *รากฐาน, ฐานราก, พื้นฐาน, พื้น*

[คุณธรรมจริยธรรมคือรากฐานของสิ่งก่อสร้าง] เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมกับรากฐานของ สิ่งก่อสร้าง สะท้อนมุมมองว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ มโนอุปลักษณ์นี้สัมพันธ์กับ [ชีวิตเป็น สิ่งก่อสร้าง] หรือ [องค์กรเป็นสิ่งก่อสร้าง] การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมเป็นรากฐานของสิ่งก่อสร้าง สื่อ ความหมายว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นต่อการมีชีวิตและการทำงานในองค์กร โดยแสดง การถ้อยความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
รากฐานของสิ่งก่อสร้าง		คุณธรรมจริยธรรม
รากฐานของสิ่งก่อสร้าง	→	คุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน
สิ่งก่อสร้าง	→	ชีวิต/องค์กร/ประเทศ (เช่น ชีวิตการทำงานของข้าราชการ หน่วยงานราชการ)
การเสริมสร้างความแข็งแรงของสิ่งก่อสร้าง	→	การดำเนินงาน/มีนโยบาย/มาตรการด้านคุณธรรมจริยธรรม เช่น การต่อต้านการทุจริต คอร์รัปชัน การสร้างความตระหนักเรื่องคุณธรรมจริยธรรม
ความแข็งแรงของสิ่งก่อสร้าง	→	ความมั่นคงของชีวิต/องค์กร/ประเทศ

ตัวอย่าง ข้าราชการที่ดี อย่างแรกคือต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในเบื้องต้น ถ้าหาก ข้าราชการไม่ซื่อสัตย์สุจริตแล้ว *ประเทศก็คงอยู่ไม่ได้* (6.2557.2), คุณธรรม และจริยธรรม...คือ*พื้นฐาน*ของ การสร้างคนดี...(3.2560.2) จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงรากฐานของ สิ่งก่อสร้างมาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เช่น “*รากฐานสำคัญ*” “*ประเทศก็คงอยู่ไม่ได้*” “*พื้นฐาน*” เป็น การเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมเหมือนรากฐานของสิ่งก่อสร้าง สื่อมุมมองว่าการมีคุณธรรมจริยธรรม ควร ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐานเพื่อเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรมในระดับสูงขึ้นไป การมีคุณธรรมจริยธรรมทำให้ประเทศชาติมั่นคงเหมือนสิ่งก่อสร้างหรืออาคารที่แข็งแรง ทำให้ไม่พังลงมาโดยง่าย

8. [คุณธรรมจริยธรรมคือสิ่งมีค่า]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ *รักษา, สังสม, คุ่มครอง, คุณค่า, สุนยเสียด*

[คุณธรรมจริยธรรมคือสิ่งมีค่า] เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมกับสิ่งมีค่า สะท้อนมุมมองว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหรือยึดถือปฏิบัติมาตลอดด้วยความยากลำบาก เหมือนเงินทองที่ค่อย ๆ สั่งสมขึ้นมา สิ่งมีค่าเป็นสิ่งที่ควรรักษาและหวงแหนไว้ ดังนั้นจึงควรให้คุณค่าและเล็งเห็นความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม โดยแสดงการถ้อยความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
สิ่งมีค่า		คุณธรรมจริยธรรม
ผู้ครอบครองสิ่งมีค่า	→	มนุษย์
สิ่งมีค่า	→	คุณธรรมจริยธรรม/ความดี
การรักษาสิ่งมีค่า	→	การใช้ชีวิตหรือการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม
การสูญเสียสิ่งมีค่า	→	การไม่ดำเนินชีวิตหรือการไม่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง สานต่อ*คุณค่า*แห่งความดี...สู่วิถีแห่งความสำเร็จ แค่อีเอ็ม (6.2560.3), ภายใต้อาณัติสืบ ๆ ปี พวกเขา*สะสม*ความดีตามขวบปีที่มากขึ้น และได้รับรางวัลข้าราชการดีเด่น ประจำปีพ.ศ. 2559 อันน่าภาคภูมิใจ (6.2560.2), สุภาจิตเงินกล่าวหาว่า *ผู้สูญเสียความซื่อสัตย์*ก็เหมือน*สูญเสีย*ทุกสิ่งทุกอย่าง (1.2556.6)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงสิ่งมีค่ามาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เช่น “*คุณค่า*” “*สูญเสีย*” เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมเหมือนสิ่งมีค่า สื่อมุมมองว่าการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ควรรักษาไว้เหมือนสิ่งมีค่าและการไม่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมเปรียบเหมือนการสูญเสียสิ่งมีค่า

9. [คุณธรรมจริยธรรมคือพลังงาน]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ *พลัง*, *พลังงานแบตเตอรี่*, *การเติมพลังงานแบตเตอรี่*

[คุณธรรมจริยธรรมคือพลังงาน] เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมกับพลังงาน เช่น พลังงานไฟฟ้า สะท้อนมุมมองเรื่องคุณธรรมจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีประโยชน์ โดยแสดงการถ้อยความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบเทียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ (target domain)
พลังงาน		คุณธรรมจริยธรรม
เครื่องยนต์/แบตเตอรี่	→	มนุษย์/การทำงาน
พลังงาน	→	คุณธรรมจริยธรรม/ความดี
การกระตุ้นพลังงาน	→	การกระตุ้น/แรงจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานยึดถือและคุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง การรณรงค์ปลุกเร้าให้คนมีคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่เป็นข้าราชการจึงเป็นเรื่องที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง เหมือน*การเติมแบตเตอรี่*ที่ต้องมี*การกระตุ้น*อยู่เสมอ ถ้าไม่กระตุ้น*พลังงานในแบตเตอรี่*อาจจะหมดลงได้ (8.2556.2), หนึ่งใน*พลังขับเคลื่อน*สำคัญที่ทำให้ก้าวไปสู่คำว่า “ความสำเร็จได้” ไม่ว่าจะช้าหรือเร็ว นั่นคือ “ความดี” (6.2560.2)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงพลังงานมาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เช่น “*การเติมแบตเตอรี่*” “*กระตุ้น*” “*พลังขับเคลื่อน*” เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมเหมือนพลังงาน สื่อมุมมองว่าการมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเน้นย้ำและกระตุ้นเหมือนพลังงานไฟฟ้าในแบตเตอรี่ คือการมีคุณธรรมจริยธรรมในเวลาอันยาวนานอาจทำให้มนุษย์ปล่อยปลະละเลยเรื่องคุณธรรมจริยธรรมจึงต้องมีการกระตุ้นเตือนหรือการรณรงค์สม่ำเสมอ

10. [คุณธรรมจริยธรรมคือการขึ้น]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ *สูงส่ง*, *ยกระดับ*

[คุณธรรมจริยธรรมคือการขึ้น] เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับการเคลื่อนที่ขึ้นด้านบน สะท้อนมุมมองเรื่องคุณธรรมจริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า แสดงการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)
การขึ้น การขึ้นสู่ที่สูง	→	คุณธรรมจริยธรรม คุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง ผมว่าข้าราชการที่อยู่ในหน่วยงานที่เสี่ยงต่อการได้รับเงินโดยมิชอบนั้น ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็งและมีคุณธรรมจริยธรรมที่สูงส่งกว่าคนอื่นด้วยซ้ำไป...” (8.2556.2), ความซื่อสัตย์ไม่ได้หมายถึงเงินตราอย่างเดียว...มันสามารถยกระดับจิตใจคนได้... .. (1.2556.3)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงการขึ้นมาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ “คุณธรรมจริยธรรมที่สูงส่ง” “ยกระดับจิตใจคน” เป็นการเปรียบเทียบการขึ้นกับคุณธรรมจริยธรรมว่าการมีคุณธรรมจริยธรรมเปรียบเสมือนการขึ้นสู่ที่สูง

11. [คุณธรรมจริยธรรมคือความสะอาด]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ สะอาด, ชาวสะอาด, ใสสะอาด

[คุณธรรมจริยธรรมคือความสะอาด] เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับความสะอาดที่มีลักษณะเป็นนามธรรมน้อยกว่า สะท้อนมุมมองว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรมคือผู้ที่ควรยกย่อง แสดงการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)
ความสะอาด		คุณธรรมจริยธรรม
สิ่งสกปรก	→	ผลประโยชน์ สิ่งที่ไม่ดีหลักคุณธรรมจริยธรรม
ความสะอาด	→	คุณธรรมจริยธรรม
การจัดหรือทำความสะอาดสิ่งสกปรกและคราบสกปรก	→	การปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง เรามาช่วยกันปกป้องศักดิ์ศรีข้าราชการไทยให้ใสสะอาด ปลอดภัยจากผลประโยชน์ทับซ้อน (3.2560.7), ข้าราชการทุกคนต้องร่วมกันปลูกให้สังคมให้เข้าใจคำว่า “Clean Society” ในระดับสังคมต้องไม่มีสิ่งไม่ดีเกิดขึ้นในสังคม และปลูกให้คนในสังคมมาร่วมกันต่อต้านเพื่อให้เกิดสังคมที่สะอาด และสร้างสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรม (3.2558.3) จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงความสะอาดมาใช้กับเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ “ใสสะอาด” “สะอาด” เป็นการเปรียบเทียบเรื่องคุณธรรมจริยธรรมกับความสะอาด สิ่งสกปรกคือผลประโยชน์และการขาดหรือไม่ปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรม

12. [คุณธรรมจริยธรรมคือวัคซีนป้องกันโรค]

ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนอุปลักษณ์นี้ ได้แก่ ภูมิคุ้มกัน, วัคซีนป้องกันโรค

[คุณธรรมจริยธรรมคือวัคซีนป้องกันโรค] เป็นการเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมที่มีลักษณะเป็นนามธรรมกับวัคซีนป้องกันโรคที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมมากกว่า โดยแสดงการถ่ายโยงความหมายได้ดังนี้

แบบเปรียบ (source domain)		สิ่งที่ถูกเปรียบ (target domain)
การป้องกันโรค		คุณธรรมจริยธรรม
การเจ็บป่วย/ความผิดปกติที่เกิดขึ้นของร่างกาย/โรค	→	ความชั่ว/การขาดคุณธรรมจริยธรรม
การป้องกันโรค	→	การสอนเรื่องคุณธรรมจริยธรรม/การสร้างคุณธรรมจริยธรรม
ต้นไม้/ร่างกายมนุษย์	→	มนุษย์/สังคม
วัคซีนป้องกันโรค	→	คุณธรรมจริยธรรม

ตัวอย่าง ขอฝากให้การฝึกอบรมทุกหลักสูตรแทรกเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เกียรติศักดิ์ศรีของการเป็นข้าราชการไว้ เหมือนกับ*การฉีควัดขึ้นป้องกันโรค* (4.2558.3), การปลูกฝังจิตสำนึกเรื่องคุณธรรม จริยธรรมต้องปลูกฝังรากเหง้าในวัยเด็ก.*ภูมิด้านทาน*จริยธรรมนี้ควรทำอย่างสม่ำเสมอ...*ต้องเพิ่มภูมิด้านทานไปเรื่อย ๆ* แม้ว่าจะเข้าไปทำงานรับราชการ การอบรม การสัมมนาด้านจริยธรรมนี้ควรทำอย่างต่อเนื่องในทุกระดับเช่นกัน (4.2558.3)

จากตัวอย่างถ้อยคำอุปลักษณ์เป็นการใช้ถ้อยคำที่สื่อความหมายถึงความสะอาดมาใช้กับเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ได้แก่ “*การฉีควัดขึ้นป้องกันโรค*” “*ต้องเพิ่มภูมิด้านทานไปเรื่อย ๆ*” สื่อให้เห็นว่าการสอนหรือการรณรงค์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมช่วยสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีและปฏิบัติตามหลักคุณธรรมได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีเหมือนร่างกายที่ได้รับวัคซีนคุ้มกันโรค

2. หน้าที่ของมโนอุปลักษณ์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิตยสารจำขึ้นใจ

จากการวิเคราะห์มโนอุปลักษณ์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ปรากฏในนิตยสารจำขึ้นใจ พบว่ามีหน้าที่ 2 ด้าน คือ หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด และหน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ ดังนี้

1. หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด พบว่ามโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้ แบ่งออกเป็นหน้าที่ย่อย 2 ด้าน คือ การอธิบายความคิดที่เป็นนามธรรม และการทำให้เกิดมุมมองใหม่

1.1 การอธิบายความคิดที่เป็นนามธรรม มโนอุปลักษณ์ทั้ง 12 มโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้ น่าจะเป็นเพราะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่มีลักษณะเป็นนามธรรม การใช้อุปลักษณ์เป็นการใช้แบบเปรียบเทียบที่มีลักษณะเป็นรูปธรรมหรือมีลักษณะเป็นนามธรรมน้อยกว่ามาใช้กล่าวถึงเรื่องคุณธรรมจริยธรรม ดังนั้นหน้าที่ของมโนอุปลักษณ์คุณธรรมที่สำคัญคือการอธิบายความคิดที่เป็นนามธรรม

1.2 การทำให้เกิดมุมมองใหม่ มโนอุปลักษณ์ทั้ง 12 มโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้ เพราะเรื่องคุณธรรมจริยธรรมโดยปรกติเป็นเรื่องที่คนไม่ตระหนักถึงความสำคัญหรือมองว่าเป็นสิ่งจำเป็นมากนัก การใช้มโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมและถ้อยคำอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมมากกล่าวถึงคุณธรรมจริยธรรมว่าคุณธรรมเป็นเรื่องใกล้ตัว มีคุณค่า และมีความสำคัญมาก เป็นการทำให้เกิดมุมมองใหม่ ตัวอย่าง [*คุณธรรมจริยธรรมคือ* *วัตถุสิ่งของ*] เช่น *ความผิวดินยใกล้ตัว* (1.2560.7) ในการสอนจะ*สอดแทรกเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเข้าไปด้วยเรื่องความซื่อสัตย์นี้สำคัญที่สุด* (6.2557.3) [*คุณธรรมจริยธรรมคือ* *รากฐานของสิ่งก่อสร้าง*] เช่น *ข้าราชการที่ดีอย่างแรกคือต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในเบื้องต้น ถ้าหากข้าราชการไม่ซื่อสัตย์สุจริตแล้วประเทศก็คงอยู่ไม่ได้* (6.2557.2) [*คุณธรรมจริยธรรมคือ* *สิ่งมีค่า*] เช่น *สุภาจิตจिनกล่าวหาว่า ผู้สูญเสียความซื่อสัตย์ก็เหมือนสูญเสียทุกสิ่งทุกอย่าง* (1.2556.6) หรือทำให้เกิดมุมมองว่าการขาดคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ทุกคนไม่ควรปฏิบัติ และทุกคนต้องร่วมกันต่อต้านการขาดคุณธรรมจริยธรรม การขาดจิตสำนึก และการทำชั่ว จากการใช้ [*คุณธรรมจริยธรรมคือ* *การทำสงคราม/การต่อสู้*] เช่น *จิตสำนึกที่ดีของข้าราชการพลเรือนที่ดีไม่เคยหยุดนิ่ง และพร้อมจะผนึกกำลังร่วมกันสร้างสรรค์ความดี ตามรอยพระยุคลบาทบนเส้นทางแห่งการเป็นข้าราชการ...* (4.2558.1), *ข้าราชการทุกคนต้องร่วมกัน..ปลูกให้คนในสังคมมาร่วมกันต่อต้านสิ่งไม่ดีที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้เกิดสังคมที่สะอาด และสร้างสังคมที่มีคุณธรรม จริยธรรม* (3.2558.3)

2. หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิดและบุคคลสัมพันธ์ มโนอุปลักษณ์ทั้ง 12 มโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้ ในด้านเป็นเหตุผลให้กระทำหรือไม่กระทำบางอย่าง เหตุผลให้กระทำหรือไม่กระทำบางอย่างคือการให้ตระหนักถึงความสำคัญของเรื่องคุณธรรมจริยธรรม การเล็งเห็นคุณค่าและประโยชน์ของคุณธรรมจริยธรรม การเชื่อถือและปฏิบัติตามหลักคุณธรรมจริยธรรม และการงดเว้นความคิดและการกระทำที่ขัดต่อหลักคุณธรรมจริยธรรม แบ่งออกเป็น 4 เหตุผล ดังนี้

2.1 การเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่า ทุกคนควรปฏิบัติตามหลักคุณธรรม
จริยธรรม พบมโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้ 9 มโนอุปลักษณ์

2.2 เป้าหมายสำคัญของชีวิตและการทำงานคือการใช้ชีวิตและการทำงานตามหลักคุณธรรม
จริยธรรม พบมโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้ 7 มโนอุปลักษณ์

2.3 เรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ตั้งแต่เล็กและมีการกระตุ้นเตือนเป็นระยะ พบ
มโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้ 4 มโนอุปลักษณ์

2.4 การต่อต้านการขาดศีลธรรม/การกระทำชั่ว เป็นสิ่งที่ต้องทำ พบมโนอุปลักษณ์ทำหน้าที่นี้
3 มโนอุปลักษณ์สามารถแสดงผลเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางแสดงหน้าที่อุปลักษณ์ของมโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรม

ที่	มโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรม	ด้านการถ่ายทอดความคิด		ด้านการถ่ายทอดความคิดและด้านบุคคลสัมพันธ์			
		ก	ข	เป็นเหตุผลสนับสนุนให้ทำ/ไม่ทำบางอย่าง			
		ก	ข	ค	ง	จ	ฉ
1	คุณธรรมจริยธรรมคือวัตถุสิ่งของ	✓	✓	✓	✓		
2	คุณธรรมจริยธรรมคือพืชพรรณ/ต้นไม้	✓	✓			✓	
3	คุณธรรมจริยธรรมคือสงคราม/การต่อสู้	✓	✓	✓	✓		✓
4	คุณธรรมจริยธรรมคือเส้นทาง	✓	✓	✓	✓		
5	คุณธรรมจริยธรรมคือเครื่องมือ	✓	✓		✓		
6	คุณธรรมจริยธรรมคือผู้มีอำนาจ	✓	✓	✓	✓		
7	คุณธรรมจริยธรรมคือรากฐานของสิ่งก่อสร้าง	✓	✓	✓	✓	✓	
8	คุณธรรมจริยธรรมคือสิ่งมีค่า	✓	✓	✓	✓		
9	คุณธรรมจริยธรรมคือพลังงาน	✓	✓	✓		✓	
10	คุณธรรมจริยธรรมคือการขึ้น	✓	✓	✓			
11	คุณธรรมจริยธรรมคือความสะอาด	✓	✓	✓			✓
12	คุณธรรมจริยธรรมคือวัคซีนป้องกันโรค	✓	✓			✓	✓
	รวม	12	12	9	7	4	3

หมายเหตุ ก = อธิบายความ, ข = ทำให้เกิดมุมมองใหม่, ค = คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่า, ง = เป้าหมายสำคัญของชีวิตและการทำงานคือการใช้ชีวิตและการทำงานตามหลักคุณธรรมจริยธรรม, จ = เรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่ต้องเรียนรู้ตั้งแต่เล็กและมีการกระตุ้นเตือนเป็นระยะ, ฉ = การต่อต้านการขาดศีลธรรม/การกระทำชั่ว เป็นสิ่งที่ต้องทำ

อภิปรายผล

การเปรียบเทียบผลการศึกษามโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมในนิตยสารจำขึ้นใจกับการศึกษาอุปลักษณ์ศีลธรรมในภาษาต่างประเทศพบว่ามโนอุปลักษณ์ที่พบบางส่วนมีความคล้ายคลึงกันและบางส่วนมีความแตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยอุปลักษณ์ศีลธรรม เช่น เลคอฟ (Lakoff, 1995a) พบว่ามีมโนอุปลักษณ์บางอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เช่น [MORALITY IS FINANCIAL] คล้ายกับ [คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งที่มีความค่า] [MORALITY IS STRENGTH] คล้ายคลึงกับ [คุณธรรมจริยธรรมคือสงคราม/การต่อสู้] [คุณธรรมจริยธรรมคือรากฐานของสิ่งก่อสร้าง] ในแง่การเสริมสร้างความแข็งแกร่ง เพื่อให้สามารถต้านทานสิ่งที่ไม่ดี/ความชั่วร้ายได้ [คุณธรรมจริยธรรมคือความสะอาด] คล้ายคลึงกับ [MORALITY IS CLEAN] [คุณธรรมจริยธรรมคือผู้มีอำนาจ] คล้ายคลึงกับ [MORAL IS AUTHORITY] แต่ในภาษาไทย ใช้คุณธรรมจริยธรรมในลักษณะของผู้ที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ ส่วนงานวิจัยในภาษาต่างประเทศเน้นมุมมองเรื่องการควบคุมตนเอง [MORAL IS HEALTH] [คุณธรรมจริยธรรมคือวัคซีนป้องกันโรค] [BEING GOOD IS BEING UPRIGHT] [คุณธรรมจริยธรรมคือการขึ้น] งานวิจัยนี้ไม่พบอุปลักษณ์

บางอย่างที่กล่าวถึงในงานวิจัยต่างประเทศ เช่น เลคอฟ (Lakoff, 1995b) ที่กล่าวถึง [STRICT FATHER] หรือ [NURTURANCE PARENT]

ผลการศึกษาพบความคล้ายคลึงและแตกต่างของโมโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมในงานวิจัยนี้กับงานวิจัยในภาษาอังกฤษก่อนหน้า เนื่องจากเรื่องคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวกับความผิดชอบชั่วดีที่สังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ มักมีกรอบความประพฤติคล้ายกัน ความแตกต่างอาจเกิดจากปัจจัยหลายประการ เช่น แหล่งข้อมูลที่แตกต่างกัน ขนาดของข้อมูลที่เก็บศึกษา และบริบทสังคมวัฒนธรรมไทยที่มีลักษณะเฉพาะ การศึกษานี้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้น จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ยังมีข้อสังเกตเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับการใช้อุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรม คือ ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่พบมักจะละส่วนที่แสดงผู้กระทำหรือผู้ถูกกระทำไว้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจแฝงของผู้ส่งสารที่มีต่อผู้รับสาร กล่าวคือ ฝ่ายผู้ผลิตสาร (คณะผู้สร้างสื่อ) เป็นฝ่ายกระทำต่อผู้รับสาร (ข้าราชการ (ชั้นผู้น้อย)) ดังตัวอย่าง

[คุณธรรมจริยธรรมคือพืชพรรณ/ต้นไม้]

ตัวอย่าง

"การปลูกจิตสำนึก...ปลูกจริยธรรม นั้นเริ่มต้นมาจากใจเพียงแค่จุดเล็ก ๆ ที่ช่วยกันปลูกฝังสิ่งดีงามแล้วค่อย ๆ เติบโตเพิ่มพูน เถกเช่นต้นไม้ใหญ่ที่แข็งแรง ในโอกาสที่วารสาร 'จำขึ้นใจ' กำหนดเผยแพร่ในเดือนเมษายน และในวันที่ 1 เมษายน เป็นวันข้าราชการพลเรือน...เราได้มีการปรับเปลี่ยนและออกแบบโลโก้ให้ดูมีความสดใสกว่าเดิม โดยเราได้นำแนวคิดที่ว่า การปลูกจิตสำนึกที่ดีไม่ต่างจากการปลูกต้นไม้จากหัวใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความศรัทธาที่หล่อเลี้ยงด้วยหลักคุณธรรม เมล็ดพันธุ์นี้จะค่อย ๆ เติบโตใหญ่แข็งแรง ขยายแผ่กิ่งก้าน พร้อมสร้างเครือข่ายจริยธรรมที่เข้มแข็งต่อไป" (1.2558.1)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า "การปลูกจิตสำนึก" "ปลูกจริยธรรม" "การปลูกจิตสำนึกที่ดี" เป็นถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีการทำให้เป็นคำนาม (nominalization) และมีการละประธานที่สื่อถึง "ผู้ปลูกจริยธรรม"

การใช้อุปลักษณ์ลักษณะนี้ นอกจากแสดงการถ่ายโยงความหมายแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นว่ามีผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าเป็นผู้ทำให้เกิดการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม โดยที่ข้าราชการหรือผู้อ่านเป็นฝ่ายถูกกระทำ ขณะที่ผู้กระทำซึ่งมีอำนาจเหนือกว่ากลับไม่ถูกระบุตัวตนเพราะถูกละไว้ในการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์

ลักษณะการใช้อำนาจที่แฝงเร้นผ่านอุปลักษณ์เช่นนี้เป็นสิ่งที่สังเกตเห็นได้ยาก การศึกษาในอนาคตอาจจะศึกษาต่อไปในเชิงวิพากษ์โดยนำแนวคิดทฤษฎีอุปลักษณ์วิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Metaphor Analysis) ของ Charteris-Black (2004) มาศึกษา

หากพิจารณาโมโนอุปลักษณ์คุณธรรมจริยธรรมในนิตยสารจำขึ้นใจตามแนวคิดของโกทลี (Golaty, 1997) และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (2542) มีสองหน้าที่หลัก ได้แก่ 1) หน้าที่ด้านการถ่ายทอดความคิด ได้แก่ การอธิบายแนวคิดนามธรรมผ่านการเปรียบเทียบ และการสร้างมุมมองใหม่ 2) หน้าที่ด้านบุคคลสัมพันธ์ คือการให้เหตุผลในการกระทำหรือไม่กระทำอย่างเหมาะสมกับบริบท โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อการโน้มน้าวใจ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของนิตยสารในฐานะสื่อรณรงค์เรื่องคุณธรรมจริยธรรมของภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาอุปลักษณะคุณธรรมจริยธรรมในปริเฉทหรือวาทกรรมอื่น ๆ เช่นในปริเฉทหรือวาทกรรมทางการเมืองจากบทสัมภาษณ์หรือคำพูดของนักการเมืองที่พบในสื่อมวลชน
2. ควรศึกษาอุปลักษณะคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ เช่น แนวคิดอุปลักษณะวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Metaphor Analysis) หรือแนวคิดทฤษฎีผสมผสานมโนทัศน์ (Conceptual Blending Theory) เพราะยังมีผู้นำมาศึกษาในภาษาไทยน้อย
3. ควรศึกษาอุปลักษณะในประเด็นอื่น ๆ หรือในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ที่ยังไม่มีการศึกษาในภาษาไทยต่อไป เช่น อุปลักษณะคอร์รัปชัน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.). (2563). *นิตยสารจำขึ้นใจ*. <http://jumkunjai.ocsc.go.th>
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2542). หน้าทีของอุปลักษณะในมุมมองผู้พูดภาษาไทย. *วารสารภาษาและวรรณคดีไทย*, 16(1), 249-268.
- นิภาดา โพธิ์เรือง. (2566). *อุปลักษณะในวาทกรรมการเมืองไทยในการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปพ.ศ.2562: การวิเคราะห์อุปลักษณะเชิงวิพากษ์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://digiverse.chula.ac.th/Info/item/dc:84554>
- ปิยภรณ์ ออบแพทย์. (2552). *อุปลักษณะเกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://digiverse.chula.ac.th/Info/item/dc:55460>
- ภควัฒน์ บุญญฤทธิ์, และรุจิระ โรจนประภายนต์. (2558). การวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณะ (Metaphor Analysis) ของค่านิยมไทยซึ่งแฝงอยู่ในงานวรรณกรรมของสุนทรภู่ที่คัดสรรโดยราชบัณฑิตยสถาน. *วารสารนิดาและ การสื่อสาร*, 20(26), 53-73.
- ยมลภัทร ภัทรคุปต์. (2553). *อุปลักษณะความตายในหนังสือธรรมะ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. คลังปัญญาจุฬาฯ. <https://digiverse.chula.ac.th/Info/item/dc:55409>
- วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2555). กิเลส: การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์*, 19(2), 24-41.
- ศิริพร ภัคดีผาสุข. (2563). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชาภาษา กับสังคมไทย*. ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา)
- ศุภชัย ติงวิชัย. (2561). สถานภาพงานวิจัยอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย. *วารสารอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร*, 40(2), 201-254.
- สรียา ทับทัน. (2549). อุปลักษณะชีวิต: ระบบมานทัศน์ของคนไทยเกี่ยวกับศีลธรรม. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 7(12), 40-44.
- สิริมา เชียงเขาวัว. (2556). *อุปลักษณะเกี่ยวกับธรรมะในปาฐกถาธรรมของพุทธทาสภิกขุ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา คุชฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. คลังปัญญาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยศิลปากร. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/11592?attempt=2&>
- Cameron, L. (2003). *Metaphor in Education Discourse*. Continuum.

- Charteris-Black, J. (2004). *Corpus approaches to critical metaphor analysis*. Palgrave.
- Goatly, A. (1997). *The language of metaphors*. Routledge.
- Kövecses, Z. (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford University Press.
- Kövecses, Z. (2005). *Metaphor in Culture: Universality and Variation*. Cambridge University Press.
- Ferrando, I. N. (Ed.). (2019). *Current Approaches to Metaphor Analysis in Discourse*. Walter de Gruyter GmbH&Co KG.
- Lakoff, G. (1995a). Embodied Minds and Meanings. In P. Baumgartner & S. Payr (Eds.), *Speaking Minds: Interviews with Twenty Eminent Cognitive Scientists* (pp. 115-130). Princeton University Press. <https://doi.org/10.1515/9781400863969.115>
- Lakoff, G. (1995b). Metaphor, Morality and Politics, Or, Why Conservatives have left Liberals in the dust. *Social Research*, 62(2), pp. 177-213.
- Lakoff, G. and Mark, J. (1980, 2003). *Metaphor We Live By*. University of Chicago.
- Low, G., Deignan, A., Cameron, L., & Todd, Z. (Eds.). (2010). *Researching and applying metaphor in the real world* (Vol. 26). John Benjamins Publishing.